

Fiasposten

Informasjon for husholdninger nr. 2/16

Det grønne
skiftet

Side 2 – 3

Fornøyde
med dunk

Side 6

FIAS
topp 20

Side 6

Sorterer og
sertifiserer

Side 7

Framtida er
GRØNN

Side 5

PÅ VEI: Kildesortering og gjenvinning er viktige elementer i det grønne skiftet og på veien mot et lavutslippssamfunn og mer sirkulær økonomi. To-kammerbilen bidrar til effektiv innsamling av kildesortert plast og papir.

På vei mot et lavutslippssamfunn

Framtidas vekst og utvikling må skje innenfor naturens tålegrenser. «Det grønne skiftet» handler om mer enn bensinavgifter, og løfter frem i lyset gode vaner som gjenbruk, reparasjon og gjenvinning. Men det handler også om nye muligheter, og arbeidsplasser basert på bærekraftig bruk av knappe ressurser.

Det grønne skiftet

«Det grønne skiftet» ble kåret til årets ord i 2015, som det mest bruke ny-ordet. Men hva betyr det egentlig?

Regjeringen sier blant annet:

«De globale klima- og miljøutfordringene

krever omstilling til et samfunn hvor vekst og utvikling skjer innen naturens tålegrenser. Det må skje en overgang til produkter og tjenester som gir betydelig mindre negative konsekvenser for klima og miljø enn i dag. Samfunnet må igjennom et grønt skifte.»

I praksis betyr det at vi må redusere utslipp fra transportsektoren og gjennomføre en klimavennlig omstilling i norsk næringsliv. Målet er en «ny økonomi» rettet mot løsninger som gir lave klimagassutslipp, men også økonomisk vekst - omtalt som «sirkulær økonomi».

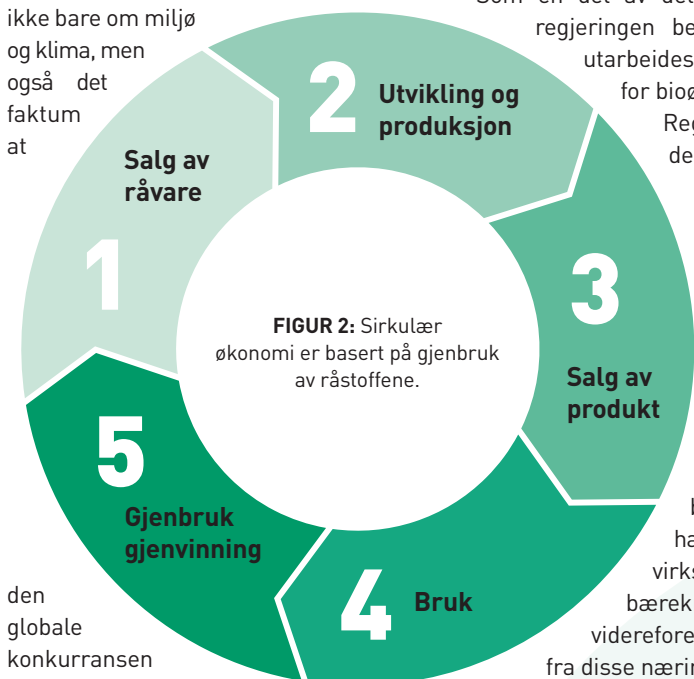

FIGUR 1: Den lineære verdikjeden, hvor opparbeidet verdi går tapt når produktet blir til avfall.

Sirkulær økonomi

En sirkulær økonomi er basert på gjenbruk og materialgjenvinning, i en sirkel hvor færrest mulig ressurser går tapt. I motsetning til en lineær økonomisk modell, der man utvinner ressurser, produserer, bruker og kvitter seg med dem via deponi eller forbrenning.

I desember 2015 presenterte EU en handlingsplan for sirkulær økonomi. Handlingsplanen handler ikke bare om miljø og klima, men også det faktum at

den globale konkurransen om ressurser tilspisser seg. Tilgangen til viktige råvarer er ikke ubegrenset, og man ser behovet for å effektivisere bruken av ressurser gjennom hele verdikjeden.

Øko-design er et fokusområde. Dagens krav er særlig knyttet opp mot energiforbruk, men ved å stille krav til design, vil man også bidra til at varer som produseres er holdbare, at de kan repareres og at materialene kan gjenvinnes etter bruk. I planen legges det også vekt på å oppnå et kretsløp uten miljøgifter, redusere mengden matavfall, samt gjenvinning av plast for å redusere forsøpling av havet.

Ved å fokusere på design og produktutvikling, skyves fokus over fra håndtering av avfall, til å unngå at avfall

oppstår, og man innser at det ikke bare er avfallsbransjen som har et ansvar for at avfallsmengden reduseres.

Avfallsbransjen er fortsatt en viktig aktør for å bidra til mer materialgjenvinning, og skal også være en konkurransedyktig leverandør av resirkulerte råvarer til produksjon av nye materialer og produkter.

Satsing på bioøkonomi

Som en del av det grønne skiftet har regjeringen besluttet at det skal utarbeides en nasjonal strategi for bioøkonomi.

Regjeringen skriver om dette blant annet:

«Bioøkonomi handler om omdannelse av biomasse til energi, mat, fôr, materialer, kjemikalier, fiber- og andre industriprodukter.

Begrepet omfatter bl.a. skogbruk, jordbruk, fiskeri og havbruk, samt næringsvirksomhet knyttet til bærekraftig høsting og videreføring av biomasse fra disse næringene.

Det er mulig å øke bruken av bio-produkter til erstatning for mer ressurskrevende eller oljebaserte produkter. Samtidig gir forskning nye muligheter for mer bærekraftig, effektiv og lønnsom produksjon og bruk av bioråvarer (som tremasse, halm, tang og tare, husdyrgjødsel, biprodukter fra slakteri- og fiskeforedling osv.)»

– Innlandet skal være ledende

– Fylkeskommunen har sagt vi skal ta en ledende posisjon innenfor det grønne skiftet, sier fylkesråd Thomas Breen.

Han forklarer at bakgrunn for det er sammensatt, men at det er viktig å gire opp kampen med å redusere de globale utslippene.

VIKTIG: Fylkesråd Thomas Breen mener strategien for bioøkonomi er viktig. Foto: Per Erik Holland/Hedmark fylkeskommune

– Innlandet har noen fortrinn som gir en mulighet for å ta en ledende posisjon, vi avirker omlag 44% av skogen i Norge, vi er store på jordbruk og vi har sterke miljøer i industrien innenfor både skog og mat. Vi har også en internasjonal sterk klynge knyttet til bioteknologi, Heidner. Dette miljøet jobber mot genteknologi og avl, forklarer Breen og fortsetter:

– Vi har altså store råvareressurser og sterke kompetansemiljøer innenfor det grønne. Vi har også landets eneste P.hd studie innenfor anvendt økologi – på Evenstad – slik at vi har kompetanse på hvordan vi bør forvalte ressursene på en bærekraftig måte for framtiden.

Fylkesråden peker på at en viktig faktor for å lykkes er å skape en sirkulær økonomi innenfor alle produksjonssegmenter.

– Vi må både redusere avfallsmengden og gjenvinne mer av avfallet. Vi har prosjekter på gang nå hvor vi ser på avfall fra matindustrien som en viktig råvareressurs. Her kan man se for seg å bruke dette til å avle fram insekter som kan males opp til proteinpulver for dyrefôr. Dette, sammen med utvinning av karbohydrat fra tre, kan gjøre oss uavhengig av soyaimport i framtida. Slike prosjekter blir viktig for oss i arbeidet med å konkretisere bioøkonomi-strategien, avslutter fylkesråd Thomas Breen.

BIODRIVSTOFF: FIAS er opptatt av de sporene som settes, og har blant annet bestemt seg for å bruke biodrivstoff på alle sine biler.

Hva gjør FIAS?

FIAS skal legge til rette for at også Fjellregionen gjør sitt til å nå nasjonale og internasjonale klimamål. Hvis EUs mål om 65% kildesortering av husholdningsavfall innen 2030 blir et nasjonalt mål, betyr det at FIAS må gjøre noe med dagens ordninger.

Ved innføring av kildesortering av plastemballasje og økt tilgjengelighet for levering av kildesortert avfall fra hytter, har FIAS i 2015 økt sin materialgjenvinningsgrad til 43,4%.

For å øke andelen avfall som kan gjenvinnes til nye materialer, deltar FIAS i et prosjekt i Midt-Norge som vurderer bygging av et maskinelt ettersorteringsanlegg i Trondheim. Et slikt anlegg vil gjøre det mulig å sortere ut og gjenvinne mer av det avfallet som til tross for tilbud om kildesortering havner i restavfallet.

For å nå ambisiøse mål om materialgjenvinning, vil FIAS også vurdere kildesortering av matavfall. Ulike løsninger vurderes, og det vil etter planen bli tatt en beslutning rundt dette i 2017. Som en del av arbeidet vurderes miljøeffekter, konsekvenser for brukerne og kostnader knyttet til innsamling og behandling av avfallet.

Kildesortering av matavfall kan bety innføring av dunk i stedet for sekk, noe

som vil bety en betydelig omlegging for innbyggerne i Fjellregionen, og for FIAS.

Klimanøytral transport

For å stimulere den sirkulære økonomien, ønsker avfallsbransjen at innsamling og transport av avfall skal være klimanøytral innen 2030, og primært benytte fornybart, klimavennlig drivstoff.

FIAS har i sin avfallsplan fra 2013 et mål om klimanøytral avfallshåndtering, og har besluttet å ta i bruk biodrivstoff på alle sine biler, såkalte HVO-diesel. HVO-diesel er en syntetisk biodiesel, basert på vegetabilsk olje og animalsk fett fra slakteavfall, og kan ifølge Statoil senke CO₂-utslippene med 65-85%. I tillegg reduseres NO_x-utslippene med 10%, og utslippene av andre helseskadelige stoffer reduseres også.

Grønne j og ny ku

I en svært spennende regional satsing knyttet til ungt entreprenørskap og ny kunnskap er målet 'økt verdiskaping, bærekraftig næringsliv og å skape flere arbeidsplasser for unge i Fjellregionen.

- Dette er så spennende. Her ligger det mange muligheter og venter, sier en entusiastisk og engasjert regionkoordinator Aina Winsvold. Hun og Ungdomsrådet i Fjellregionen initierte det to-årige prosjektet i regi av Regionrådet for Fjellregionen, og forteller om samarbeid og synergier på bred front som til sammen vil skape et godt grunnlag for både vekst og utvikling på mange områder. Ungt Entreprenørskap, ved Cathrine Fodstad, skal være prosjektleder.

Åtte kommuner i Fjellregionen bidrar i prosjektet, samt to fylkeskommuner. Ungdomsbedriftene på Røros videregående skole, Nord-Østerdal videregående skole og Storsteigen videregående skole er helt sentrale. Det samme er ungdomsskolene med sine elevbedrifter. Rørosregionens Næringshage er en annen viktig partner, og det samme gjelder universitetsmiljøene på Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) og Norges teknisk og naturvitenskapelige universitet (NTNU). Østlandsforskning og tre andre Fjellregioner er også involvert i satsingen via et nyetablert klyngesamarbeid. Og selvsagt vil det lokale næringslivet ha en sentral rolle.

Ønsker flere bedrifter

- Vi er veldig interessert i å komme i kontakt med enda flere bedrifter i regionen som kan tenke seg å være med i prosjektet. Vi har mye å tilby, både når det gjelder kunnskapsutvikling, synlighet og oppmerksomhet.

Jobber med unge ideer innnskap

UNGT OG GRØNT: Regionkoordinator Aina Winsvold (th) og prosjektleder Cathrine Fodstad i Ungt Entreprenørskap.

– Det må være spennende for enhver framtidsrettet bedrift å jobbe sammen med unge studenter og elever om bærekraftig og framtidsrettet utvikling med miljøfokus, sier Winsvold.

Ungt entreprenørskap og miljøfokus

Ungt entreprenørskap og miljø er prosjektets fokus.

– Det handler om å finne mer miljøvennlige løsninger og sikre en bærekraftig utvikling. Det utfordrer vi både ungdoms- og elevbedrifter på, gjennom tiltak som gründercamp og SUM-messa, der vi nå også skal dele ut en egen miljøpris, forteller Aina Winsvold videre.

FIAS har tatt initiativ til at også elevbedrifter har miljøfokus, og SUM-messas Miljøpris er et bidrag fra FIAS med tanke på videreutvikling og miljøbevissthet.

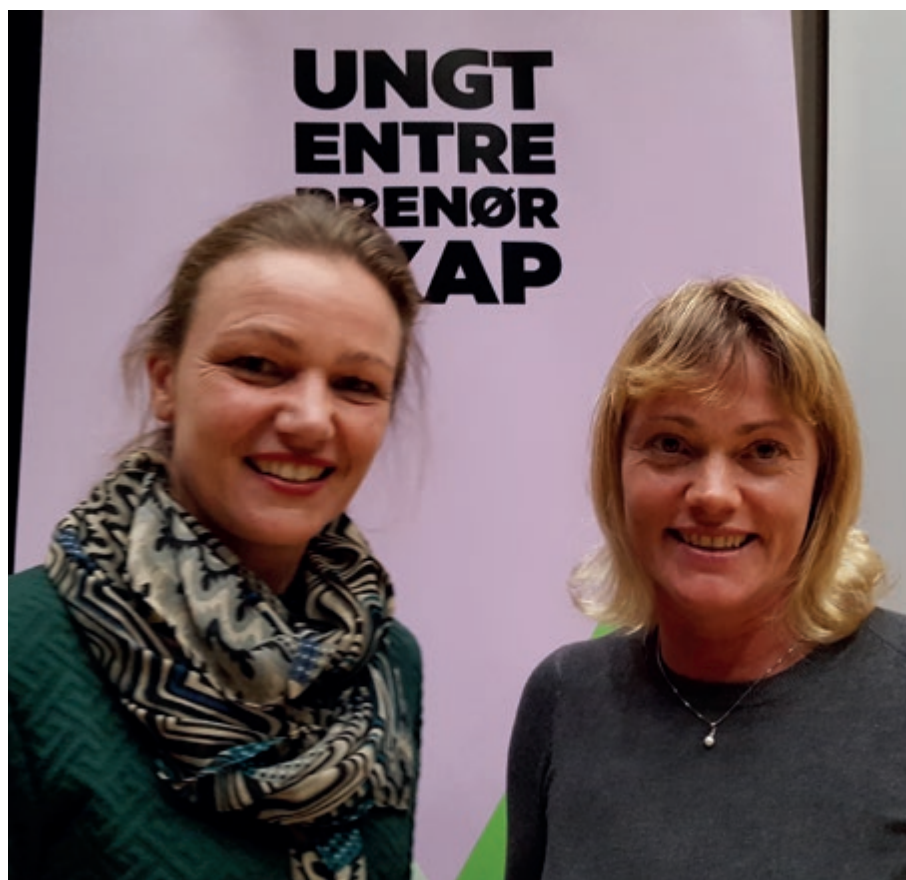
Hun mener prosjektet favner bredt, og at det er relevant for store deler av regionens næringsliv innenfor eksempel naturbruk, landbruk, næringsmiddelindustri, treforedling, kraft og avfall.

– Det kan også være aktuelt for andre bransjer som vi ikke har tenkt på i det hele tatt ennå, for eksempel industribedrifter. Vi går helt åpent inn i dette, med et klart ønske om innspill og ideer.

Lytt til ungdommen

– Målet er å skape høykompetente arbeidsplasser i regionen, med miljøfokus og uavhengig av bransje. Det er også i tråd med hva Ungdomsrådet i Fjellregionen har påpekt, understreker Winsvold.

– Skal ungdommene bli her, eller komme tilbake hit etter utdanning, ønsker de spennende framtidsetta arbeidsplasser som gir status. For å få til det er samspillet mellom ungdommene og næringslivet avgjørende. Det er viktig at næringslivet stimuleres, og det er viktig at ungdommene får komme fram med sine ideer.

Ungdom og entreprenørskap i fjellområdene

To-delt prosjekt:

- Bidra til næringsutvikling basert på fornybare ressurser i regionen gjennom å få aktuelle studenter/studentbedrifter med unik relevant kunnskap om grønn ressursutvikling til å samarbeide med elevbedrifter/ ungdomsbedrifter og lokalt næringsliv.
- Arbeidet som gjøres i Ungt Entreprenørskap i regionens skoler skal videreutvikles og styrkes, blant annet gjennom utvikling av de unges forretningsplaner, gjøre det mer attraktivt å være mentor for elevene og Utvikle SUM-messen – den felles regionale møteplassen for næringsliv og elev-/ungdomsbedrifter.

Hovedmålet er å skape grunnlag for økt verdiskaping, bærekraftig næringsliv og flere arbeidsplasser for unge i Fjellregionen. Her legges et grunnlag for at Fjellregionens naturressurser blir ivaretatt gjennom å bidra til å utvikle det lokale næringslivet i en grønn retning og at elever og studenter blir interessert i bioøkonomi.

Prosjektet har en kostnadsramme på totalt 3,2 millioner kroner for to år, og finansieres gjennom midler fra Fjellsatsinga, kommunene, Regionrådet, egeninnsats samt Sør-Trøndelag og Hedmark fylkeskommune.

Positive erfaringer med dunk

Rundt 400 FIAS-kunder har benyttet seg av muligheten til å velge dunk i stedet for sekk som oppsamlingsenhet for restavfallet. Erfaringene så langt er positive, og 1. januar er det ny utplassering av dunker for de som ønsker.

Dunk tilbys deg som har standard husholdningsabonnement eller to mini-abonnement, i kommunene Holtålen, Rørros, Os, Tolga, Tynset, Alvdal, Folldal, Rendalen og Engerdal. Tilbudet gjelder ikke i Stor-Elvdal kommune.

Tilbudet om dunk i stedet for sekk er en valgfri, betalbar tjeneste og prisen er 200

kroner i året. For å få dunk fra nyttår, må du levere inn en rull med restavfallssekker til kommunens servicetorg, som deretter legger inn gebyret og gir beskjed til FIAS om å utplassere dunk.

Se www.fias.no for å se betingelsene for å bytte til dunk.

Frist for bestilling er 10.november.

FIAS gjør et stort byks oppover

Resultatet fra årets brukerundersøkelse viser at FIAS er blant de 20 beste avfallsselskapene i Norge.

FIAS gjør et stort byks oppover, og har de to siste årene økt fra 72 til 81 poeng på brukertilfredshet på den årlige undersøkelsen blant husholdninger.

– Vi har lenge hatt et mål om en tilfredshet på 80, så vi er selvfølgelig veldig godt fornøyd når vi nå oppnår en score på 81, smiler daglig leder Jan Otto Saur og røper et mål om å komme blant Norges topp 10-selskaper på tilfredshet.

Det er grunn til å tro at tilbudet om valgfri dunk til restavfallet og kildesortering av plastemballasje har gjort folk mer fornøyd med FIAS, og hele 90% oppgir nå at de sorterer plast. I tillegg jobber vi hele tiden for å gjøre en god jobb og bli enda bedre på det folk er mest opptatt av, nemlig at avfallet hentes som avtalt, type oppsamlingsssystem, levering på gjenvinningsstasjonene og informasjon fra FIAS.

– FIAS har i flere år hatt fornøyde kunder på gjenvinnings-stasjonene, og folk opplever at de blir godt mottatt når de kommer innom. Vi

og morsomste

Gjør deg klar for høstens viktigste slankekur!

Slank Restavfallet

Vi hjelper deg i gang, følg med på våre Facebooksider i høst!

KLATRER: FIAS klatrer på lista over brukertilfredshet, Operatørene Henning Alme og Rune Storli og alle andre FIAS-ansatte har sin del av æren for det.

har utvidet åpningstidene flere steder de siste årene. Flere og flere har oppdaget at utsortert avfall kan leveres gratis, og at vi i 2016 halverte prisen på levering av sofaer og madrasser. At vi fortsatt tar betalt for rest- og grovavfall skyldes at vi ønsker å motivere til avfallsreduksjon og kildesortering, forteller markedssjef Hanne Maageng Olsen.

Få melding om hentedag på mobilen

Last ned app'en MinRenovasjon på www.fias.no/MinRenovasjon

MinRenovasjon

SORTERER: På jobb er Hege Hovd Miljøfyrtårnsertifisør. Hjemme sørger hun også for at avfallet havner i riktig pose eller sekk.

– Bra for miljøet, bra for økonomien

På jobb sørger Hege Hovd i Rådhuset Vingelen for å sertifisere lokale bedrifter som Miljøfyrtårn. Hjemme sorterer hun det hun kan av avfall.

– Det var bra at FIAS begynte med sortering av plastavfall. Veldig mye av avfallet er plast, og det er gull at det kan sorteres og gjenbrukes, sier den miljøbevisste konsulenten hos Rådhuset Vingelen.

– Med det har FIAS det meste på plass når det gjelder avfallssortering. Det som gjenstår er i så fall sortering av matavfall, men hvor praktisk og enkelt det er å få til det, vet jeg ikke, fortsetter Hege Hovd.

Hun har dessuten merket seg at 150 millioner panteflasker og -bokser årlig forsvinner i søpla eller blir kastet i naturen i Norge, noe hun definitivt mener hver og en av oss kan tenke litt over og lett gjøre noe med.

Til daglig bruker Hege Hovd en del av arbeidstida si til å sertifisere virksomheter i regionen som Miljøfyrtårn.

Miljøfyrtårn er Norges mest brukte sertifikat for virksomheter som vil dokumentere sin miljøinnsats og vise samfunnsansvar. Å være Miljøfyrtårn innebærer systematisk arbeid med miljøtiltak i hverdagen – på alt fra avfallshåndtering, transport og energi til HMS, altså miljøfokus i ordets videste forstand – både det ytre og indre miljøet.

– Mange er med på ordningen, men det kunne vært langt flere. Det er ikke så komplisert som det høres ut som, selv om det naturligvis er litt ekstra arbeid med å etablere gode ordninger og rutiner ved første gangs sertifisering, sier Hovd.

– Gevinsten blir fort større enn kostnadene. Å være Miljøfyrtårn er bra for miljøet og bra for økonomien, for eksempel gjennom sparte energikostnader, fastslår hun. Alle Miljøfyrtårn leverer en årlig rapport, og må resertifiseres hvert tredje år.

– Noen tenker kanskje at dette bare er enda mer ekstra arbeid, men slik er det gjerne ikke. De aller fleste har mange av rutinene og ordningene på plass fra før. Å være Miljøfyrtårn handler om å sette rutinene litt mer i system, og er en fin anledning til å vise at en bryr seg om miljøet, sier Hege Hovd – og gleder seg nå over at en betydelig arbeidsplass som Tynset rådhus har blitt sertifisert som Miljøfyrtårn.

HYBRID: Kjersti Sundberg Flatgård kjører sin andre hybridbil og tar seg miljøvennlig til og fra jobben som økonomisjef i FIAS. – Jeg liker bilen veldig godt, og det sies at en hybrid som lader seg sjøl er enda mer miljøvennlig enn en elbil, sier hun.

Økonomisjef med miljø-alibiet i orden

Hun kjører hybridbil og har sånn sett miljøalibiet i orden. Nå skal Kjersti Sundberg Flatgård legge fram sitt første budsjett som økonomisjef i FIAS.

Revisorutdannede Kjersti Sundberg Flatgård hadde mange år i revisjons- og regnskapsbransjen bak seg – senest hos Toyota Slettum Bil på Røros og Tynset – før hun 1. februar startet som økonomisjef i FIAS.

– Det har absolutt svart til forventningene. Jeg trives veldig godt, sier Sundberg Flatgård, og innrømmer hun er litt spent før «eksamen» – når budsjettet for 2017 skal legges fram for FIAS-ledelsen og styret.

Nyttig på nett

www.sortere.no
www.miljuskole.no
www.matvett.no

www.miljokommune.no
www.miljodirektoratet.no
www.miljostatus.no

Fiasposten

er en informasjonsavis for husholdninger og utgis av FIAS.

Ansvarlig redaktør: Jan Otto Saur
Tekst/foto: DMT Alvdal AS
Grafisk utforming: DMT Alvdal AS
Forsidefoto: DMT Alvdal AS

Trykk: GRØSET™

FIAS, 2540 Tolga
Tlf.: 62 49 48 00
E-post: firmapost@fias.no
www.fias.no

Smårusk

Vil du også ha dunk?

I mai ble det utplassert nesten 400 dunker med hjul til private husholdninger i Fjellregionen. Dunken er et alternativ til den grå plastsekken for restavfall, og er en valgfri, betalbar tilleggstjeneste. Prisen er kr 200,- pr. år.

Hvis du leverer inn den ene rullen med restavfallssekker som du fikk i mai, kan du få dunk fra 1. januar 2017.

Bestillingsfrist 10. november.

NB! Tilbudet gjelder ikke i Stor-Elvdal kommune. Les mer om tilbudet og betingelser på www.fias.no

Bygging på Eid

Byggetrinn 2 på servicebygget på Eid begynner å ta form, og FIAS er i rute til å flytte resten av administrasjonen til Eid i april 2017.

Grønt lys

Røros kommune gir grønt lys for at Røros Vekst kan inngå ny avtale med FIAS om å la Røros gjenvinningsstasjon bli der den er. Røros formannskap vedtok i september at Røros kommune ikke har motforestillinger til at FIAS kan fortsette sin virksomhet der de er plassert i dag og at Røros Vekst kan inngå ny avtale med FIAS om leie av areal på området.

Kulde

Om det blir en kald vinter eller ikke, er det ingen som vet. Men hvis det blir kaldere enn +20°C på vesentlige deler av ruta, kan henting bli utsatt til neste ordinære hentedag.

Snø og is kan skape problemer

Husk snørydding, så renovatøren kommer frem til sekk eller dunk på hentedag, og strø hvis det er glatt. Fastfryste eller nedsnødde dunker vil ikke bli tømt.

Gavepapir er restavfall

Gavepapir er restavfall, og FIAS deler også i å ut en ekstra sekk til gavepapir før jul. Sammen med neste års Miljøkalender.

Kos deg med julegavene
Julepapiret kaster du i julesekken fra FIAS

FIAS Tlf.: 62 49 48 00 • www.fias.no